Synodale Organisatie, door den kerkeraad in Januari 1887, krachtig voorbereid. Hij werd als *Gereformeerd* predikant hier beroepen; hij was een voorstander der Vrije Universiteit en een vriend van Dr. Kuyper; niemand als hij misschien liet zich, ook van den predikstoel, zóó over de »Haagsche Synode" uit; krachtige stappen werden in den kerkeraad onder zijne leiding genomen om de gemeente te handhaven in hare rechten tegenover de Gecommitteerden; en van een soort »Raad in den Kerkeraad", uit slechts weinige leden des kerkeraads bestaande, was hij voorzitter.

Nu wil de heer Vos het doen voorkomen, alsof ds. Van der Land dus is opgetreden, onder pressie van anderen, omdat hij »zichzelven" niet kon zijn. Doch dit is eenvoudig onwaar, gelijk ieder weet, die er iets van weet.

Zij hierbij herinnerd, dat de bedoelde »te-zamenkomst", — versta: samenkomsten — georganiseerd werden, lang vóór ds. Lion Cachet naar Rotterdam gekomen is, ja vóór men er waarschijnlijk over gedacht heeft, dezen leeraar naar hier te beroepen; dat ds. L. C. het eerst door ds. Van der Land van het bestaan der »Commissie" gehoord heeft, reeds toen hij de gemeente kwam »zien", en na zijne bevestiging, door ds Van der Land tot den kring ingeleid, en in al deszelfs geheimen werd ingewijd. Dat verder het, misschien wat brusque, optreden van ds. Lion Cachet, zoowel op het ministerie als in den kerkeraad, tegenover sommige predikanten, vooral zijn grond had in droeve mededeelingen hem, ongevraagd en ongezocht, door ds. Van der Land gedaan, aangaande de dominocratie dier mannen, en den ban, die er op het ministerie en den kerkeraad rustte, omdat anders goedgezinde dominees, wel »zus en zoo *moesten* doen, om collega zoo en zoo te ontzien."

In dit alles was ds. Van der Land niet een speeltuig in de hand van anderen maar wel degelijk »zichzelven." Slechts viel het hem, ook lichamelijk, moeielijk om den strijd vol te houden, en scheen hij zeer begeerig, een groot deel van de verantwoording, die op hem rustte over te dragen op een ander, zoodra daartoe de gelegenheid bestond.

Die ander was ds. Lion Cachet; niet omdat deze zulks zocht, maar omdat ds. Van der Land er op aandrong. Dat ds L. C. praeses werd van het classikaal bestuur, in de plaats van ds. Vinke, was geheel naar aanwijzing van ds. Van der Land; en zoo zouden wij tal van andere dingen kunnen opnoemen. Ds. Van der Land werd in die dagen niet door anderen geleid maar was zelf *leider*, en heeft, bijname aan ds. Lion Cachet, in menig opricht den weg aangewezen, hoe te Rotterdam tot vrijmaking der kerk moest worden gehandeld.

Dat Van der Land zich later teruggetrokken heeft, vond niet zijn oorzaak hierin, dat hij *zweer zichzelven werd*", gelijk de heer Vos het voorstelt, maar dat hij *»zichzelven verloor"*. Hij bezweek voor pressie, die van onderscheidene kanten op hem werd uitgeoefend, toen het eindelijk, in de reformatie der kerken, van woorden tot daden komen zou. En eigenlijk was hij ook daarin weer zichzelven, want voor het onderscheid tusschen KERK en *»kerkgenootschap"* heeft hij nimmer het rechte oog gehad. Het *kerkgenootschap* van 1816 was hem de kerk der Vaderen; wel diep bedorven, maar toch de kerk, en hij kon, in zijn gedachtengang de kerken onder het juk der organisatie, niet losmaken van de organisatie. Hierbij moet niet vergeten worden, dat in den kring, waarin ds. Van der Land na zijn bekeering verkeerde, bijv. in het huis van mej. de Rochemont, te Amsterdam, men wel lamenteerde over het *lederf* in de kerk, maar toch naar de kerk ging, al preekten Meijboom c. s., want »het was en bleef de kerk", en dit gevoelen kwam ook bij ds. Van der Land gedrig weer boven

Dat hij daarom, behalve om andere, persoonlijke redenen, met de reformatie der kerk van Rotterdam, door hem zoo ernstig en krachtig voorbereid, *niet* is medegegaan, ja zich teruggetrokken heeft toen hij begon in te zien, waartoe zijn eigen arbeid onvermijdelijk leiden moest, is wel te verstaan hoe diep het moge worden betreurd Doch de smet door den Hoofdredacteur van de *Kerkbode* op zijne nagedachtenis geworpen, alsof hij, in den *bloeitijd* van zijn kerkelijk leven, toen hij beslist voor de handhaving der Gereformeerde belijdenis, ook in de regeering der kerk, niet »zichzelven", maar een werktuig in de handen van anderen was verdient hij niet, en daartegen moeten wij met beslistheid opkomen

Dat Van der Land te »gemoedelijk" zou zijn geweest »om zich in kerkelijke politiek te verlieren", is een holle phrase. Van der Land was een Christen, en welk Christen, die bij zijn hart leeft kan zich »verliezen", in welke politiek ook? Dito phrase is, dat hij »te veel Evangeliedienaar was om partijman" te zijn. Maar bepaald hatelijk, om niet te zeggen lasterlijk, is de uitdrukking: *Te zeer Christen om revolutionair te zijn*", niet a. w. te veel Christen om te breken met de door en door *revolutionaire* Organisatie van 1816, gelijk duizenden en duizenden Christenen in de lande gedaan hebben.

Dus de scheiding van 1834 en de huidige reformatie als »revolutie" te brandmerken is zelve revolutionair. En over het algemeen heeft de Hoofdredacteur van de *Kerkbode* in dit artikel zichzelven overtroffen. Was hij begeerig om hatelijkheden te zeggen aan het adres van de »Doleerenden", dan stond hem zulks, *»zichzelven zijnde"*, natuurlijk vrij. Doch dit te doen onder den schijn van ds. Van der Land, die zich niet meer kan verantwoorden, te vereeren, is uiterst berispelijk.

De kerkelijke kwestie daargelaten, zal — en niet het minst te Rotterdam — de nagedachtenis van ds. Van der Land bij velen in zegening zijn. Hij leefde voor de bediening van zijn ambt; maakte veel werk van zijne catechisaties en van het herderlijk werk; en hij had een bijzonder charisma om tot moeden en beproefden een woord van opwekking en troost te spreken. »Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven."

Gelijk het met wijlen Ds. Van der Land was, zoo liep het met bijna al de broederen, die eerst meeliepen, en later heengingen.

Een droef, maar toch uiterst gewoon verschijnsel.

Wie kerkhistorie kent, zegt ook hiervan met den Prediker te Jeruzalem:

»*Er is niets nieuws onder de zon.*"

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

VOORLOOPIGE SYNODE

VAN

LEEUWARDEN.

De kerkeraad van de Ned. Geref. Kerk te Leeuwarden, ditmaal Synodale kerk, brengt hiermede ter kennisse, dat voorts ter behandeling op de Synode bij hem zijn ingekomen, de navolgende voorstellen:

Uit de classis Gouda—den Haag.

1. De Synode geve voorlichting over den weg, dien de classis heeft in te slaan, om te voorzien in de behoeften aan de bediening des Woords en der Sacramenten van *enkele* personen in kerken, wier kerkeraden nog onder de Synodale reglementen blijven leven.

2. De Synode machtige de classis Gouda—den Haag tot ontbinding der classicale combinatie over te gaan, zoo spoedig dit naar het oordeel der classicale vergadering zonder bezwaar voor elk der classen kan geschieden.

3. De Synode toone aan op welke wijze door onze kerken, overeenkomstig art. 13 der kerkenordening, voorzien moet worden in de behoeften van predikants weduwen en weezen.

4. De Synode wende zich tot de Regeering met verzoek om overeenkomstig hare roeping alle beletselen weg te nemen, die de reformatie der kerken in den weg staan, voor zoover die door de Regeering kunnen worden uit den weg geruimd.

5. De Synode vermane het Nederlandsche volk tot verootmoediging van wege het verlaten van de wegen des Heeren en roepen het tot de Wet en het Getuigenis.

Uit de classis Leiden:

1. De Synode beantwoorde de vraag: Mag een ouderling een huwelijk kerkelijk inzegenen?

2. Bezwaarschrift van broeder A. v. B. tegen een besluit der classis Leiden.

Uit de classis Amsterdam zullen de voorstellen te laat komen. Eerst op 11 Juni denkt deze classis saam te komen. Zorge zij dan zelve, dat de *Heraut* van 14 Juni de punten voor het Synodaal agendum, door de classis Amsterdam aan te bieden, bevatte, opdat de kerken desverlangd op buitengewone classis in de week van 16—21 Juni het compleet agendum kunnen behandelen ter toelichting en toerusting harer deputaten.

Uit de classis Middelburg:

1. De Voorloopige Synode beantwoorde de volgende vragen:

a. In hoeverre acht de Voorl. Synode het middel, aangegeven in art. 55 D. K., tot bestrijding van ketterij en dwaling thans nog uitvoerbaar en nuttig?

b. Indien de V. S. dit middel òf als zoodanig òf voor 't tegenwoordige noch uitvoerbaar noch nuttig mocht achten, is het dan niet wenschelijk, dat het voorloopig buiten werking gesteld worde?

2. De Synode spreke haar gevoelen uit in zake assurantiën, begrafenisfondsen en levensverzekeringsmaatschappijen, of ze deze zaken acht te zijn *naar* of *tegen* Gods Woord.

3. De Voorloopige Synode wijzige het besluit der V. S. van Utrecht in zake de onderzoeking naar art. 8 D. K. aldus, dat het praeparatoir examen worde afgenomen door de classis, waarin de candidaat woont en het perspjptoir examen door de classis, waarin hij beroepen is.

Uit de classis Leeuwarden—Sneek—Heerenveen.

De Synode

1. wijze duidelijk aan de taak van den *oefenaar* in onderscheiding van die van den Dienaar des Woords;

2. toone aan òf en, zoo ja, de gevallen, *wanneer* een *ouderling* mag optreden in de bediening des Woords;

3. ontwerpe, zoo nog langer de dienst van oefenaars noodig is, een model-acte van bevoegdheid met instructie, door de classis uit te reiken aan den geëxamineerden oefenaar;

4. wijzige het te Utrecht in zake art. 8 beslotene zoodanig, dat niet de bedoelde broeder, maar twee of meer kerken met zijn goedkeuring het praeparatoir-examen voor hem aanvragen;

5. dringe in gemotiveerde petitie er op aan bij de overheid

a. dat ze zorgvuldig wake, dat op den Dag des Heeren door haar van hare ambtenaren geenen arbeid geëischt worde dan voor zooverre strenge noodzakelijkheid het tegendeel eischt;

b. dat ze alle exercitie, inspectie en parade van leger en schutterij op Zondag verbiede;

c. dat ze nauwlettend toezie, dat door geen luidkeels uitventen van waren of door gedruisch van brooddronkenen de stille ruste, voor den eeredienst der kerken noodzakelijk, worde gestoord;

d. dat ze, bij concessiën ten opzichte van jacht en visscherij, fabriek en tafriek, schouwburgzaal en kermistent, spoor- en tramdienst, enz. krasse beperking en zoo mogelijk wering van den arbeid op Zondag bedinge;

6. wijze aan, wat door de classes en door de kerkeraden gedaan kon worden tot bevordering van de heiliging van den Dag des Heeren;

7. splitse de classicale combinatie Leeuwarden—Sneek—Heerenveen zóó, dat Leeuwarden op zichzelf kome en Heerenveen gecombineerd blijft bij Sneek;

8. beantwoorde de vraag: of de belijdenis, afgelegd in handen van den Synodalen tegenkerkeraad in eene kerk, die tot reformatie gekomen was, moet worden van nul en geener waard geacht?

9. adviseere, hoe gehandeld moet worden met lidmaten door doop, die verzuimen belijdenis te doen; hoe in 't algemeen de tucht over hen worde uitgeoefend en hoe genoemden misstand het best gebeterd worde;

10. geve aan, hoe gehandeld moet worden ten opzichte van personen, die met woord en daad leeraars en opzieners niet slechts als *hunne* ambtsdragers, maar in 't algemeen als *ambtsdragers* verwerpen, in 't bijzonder van hen, die vroeger met de Reformatie meegingen;

11. lichte voor, wie bij ontstentenis van den Dienaar des Woords de huwelijksinzegening voltrekke;

12. berame maatregelen tot eenparige en gezamenlijke onderhouding van het bepaalde in art. 13 der kerkenordening;

13. bereide voor de samenkomst van particuliere Synoden;

14. gunne praeadvies in zake de hereeniging der gedeelde kerk te de Lemmer.

Uit de classis Franeker niets ontvangen.

Uit de classis Dokkum vier *vragen*:

1. Of de bestaande regeling voor het examen naar art. 8 D. K. moet worden bestendigd?

2. Of de Synode thans ook de tijd gekomen acht om zich uit te spreken omtrent de moeilijke vraag, op welke wijze de gedoopte lidmaten, die nalatig blijven in het doen van belijdenis, zijn te brengen onder de tucht der kerk;

3. In hoeverre en op welke wijze kan men uit kracht der verbondsbelofte aan kinderen van ouders, die ongedoopt blijven, den H. Doop bedienen?

4. Is het houden van particuliere of provinciale Synoden wenschelijk in de tegenwoordige omstandigheden?

Uit de classis Groningen niets ontvangen.

Nog is ingekomen van de Provinciale Diakonale Conferentie, den 26sten Febr. j.l. te Middelburg gehouden, als punt voor 't agendum:

De V. S. wende zich tot de Regeering met gemotiveerd verzoek, dat zij aflate van de reglementeering der prostitutie; integendeel voortaan zoowel hoereerder als hoer met haar straffe treffe en het houden van bordeelen, opiumkitten, café-chantants en rendez-vous-huizen strafbaar stelle en de sluiting dezer schandhuizen bevele.

Verder noodigt de kerkeraad de Deputaten ter Synode, die *logies* verlangen bij dezen uit, die begeerte kenbaar te maken aan den heer L. J. Rousseau, achter de Hoven, te Leeuwarden.

Namens den kerkeraad b. g.,
Dr. L. H. WAGENAAR,
praeses.
W. C. v. MUNSTER, *scriba.*

GRONINGEN. 1 Juni 1890 zal lang in gezegende herinnering blijven bij de Ned. Gerkerk alhier. Op dien dag genoot zij het voorrecht dat haar leeraar Ds. W. Ringnalda des morgens tot zijn heilig dienstwerk werd ingeleid door Ds. G. Ringnalda van Utrecht, (aan wien de consulent, Ds. J. Teves, de bevestiging welwillend had afgestaan), naar aanleiding van Joh. 20:21*b*, 22.

Des avonds trad Ds. W. Ringnalda voor de eerste maal op en verbond zich naar aanleiding van Hand. 6:4 aan zijne nieuwe gemeente.

Met hartelijke toespraken aan de gemeente, in wier midden de Heere hem gezonden had, aan de opzieners en armverzorgers en aan allen die op eenige wijze den welstand der kerk behartigen, begeerde hij van ganscher harte, zijnen lastbrief getrouw »te volharden in het gebed en den dienst des Woords."

Met diepe ontroering dankte Z.Eerw. zijnen geliefden vader, die hem thans voor de derde maal, maar voor het eerst in eene kerk, die aanvankelijk tot de gehoorzaamheid Christi was teruggekeerd tot zijn dienstwerk inleiden mocht. Ook de afgevaardigden van genabuurde kerken en de deputatie van de Chr. Ger. gemeente te dezer plaatse, tot bijwoning dezer plechtige ure uitgenoodigd, werden hartelijk toegesproken. Met de bede voor de éénheid van allen, die Christus in onverderfelijkheid liefhebben, die onder dezelfde belijdenis en dezelfde kerkorde leven, en met de bede om de genade des Heeren over zijne innig geliefde en nu zoo bedroefde gemeente Harmelen, eindigde spreker zijn eerste dienst in ons midden.

Het was een dag van dankbare blijdschap over de gunste des Heeren. In 1887 uitgetreden, was deze gemeente meer dan drie jaren vacant, maar na vele beproevingen en teleurstellingen is thans onze blijde betuiging: »de Heere heeft alles wel gemaakt, zijn Naam zij eere."

Namens den kerkeraad:
H. E. E. SMIT, *Scriba.*

De kerkeraad der Ned. Geref. kerk te Leiden, bericht aan belanghebbenden, dat van af heden, zijn adres is

N. AMS, *scriba.*

Vergadering der Gecombineerde Classen Gouda—den Haag, gehouden te Gouda den 27 en 28 Mei 1890.

Na de gebruikelijke opening werd voor deze vergadering aangewezen tot Praeses Ds. Osinga, tot Scriba Ds. Winckel.

In de op 27 Mei gehouden vergadering werd den, te Naaldwijk in den Dienst des Woords beroepen candidaat in de Theologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam de heer J. Brouwer met medewerking van de Deputatii Synodi voor de examina geëxamineerd en tot den Dienst des Woords toegelaten, waarna, na inzage en in orde bevinding der stukken, genoemd beroep geapprobeerd werd.

In de volgende zitting, werd na afdoening der gewone werkzaamheden, een vijftal punten voor het agendum der in Juni te Leeuwarden te houden Voorloopige Synode vastgesteld en werden daarheen afgevaardigd de brs. Ds. Winckel en Mr. L. W. C. Keuchenius en tot hunne secundi de brs. Ds. J. C. Sikkel en P. Goudappel.

In de volgende vergadering zullen een tweetal brs. als oefenaar voorgedragen, onderzocht worden.

De kerk van Haastrecht werd aangewezen tot bijeenroeping der classen op Woensdag 3 September a. s. te Gouda.

Ds. Sikkel sloot op verzoek van den praeses de vergadering met dankzegging.

J. M. v. MEETELEN,
Actuarius.

Zending.

Moslemen en Christendom.

II.

Over den invloed van den Islam handelt de heer Schot in zijn 2e opstel. Hij merkt o. a. op, hoe twijfel aan den Koran den Islamiet nooit bevangt; nooit zal hij er aan denken de zoogenaamde vervalschte boeken met den Koran te vergelijken. De prediking van het Christendom heeft op hem slechts hoogst zeldzaam invloed, en minder nog dan het Protestantisme moet het Catholicisme met zijn beeldendienst en leer der goede werken, iets tegen den Islam vermogen.

Maar die geestelijke stilte in het gemoed van den Moslem schaadt zijn intellectueele ontwikkeling, en nog donkerder is een andere schaduwzijde van den Islam. Het is deze, dat de Islam, product van een zinnelijken geest, in sterke mate de zinnelijkheid opwekt. Door die eigenschap dooft hij langzamerhand alle hoogere intellectueele aspiraties uit.

De schrijver brengt Mahomed hulde voor zijn pogingen om den stand, de qualiteit der vrouw te verhoogen. Maar toch alles wijst aan, dat de vrouw slechts een ondergeschikte positie bekleedt, en het recht mist, om haar stem te doen gelden in zaken waarover zij evengoed kan oordeelen als de man. Zij is meer dan een slavin, maar minder dan een vrije. Vandaar een zekere onhuiselijkheid, die nog vermeerderd wordt door de veelwijverij, en die den omgang met slavinnen bevordert. Maar wat bovenal het huiselijk geluk ondermijnt, zijn de bepalingen omtrent de echtscheiding.

Op de vraagen: Hebben alle dezelfde persoonlijke vrijheid? Hebben allen dezelfde rechten? Staan allen gelijk? Moet volmondig neen geantwoord worden. En niet alleen wegens de minderheid der vrouw, maar ook wegens de slavernij en de verhouding tusschen gelooovigen en ongeloovigen.

Over het algemeen wordt aangeraden de slaven met zachtheid te behandelen, en een uitmuntend voorschrift is dit, dat de heer zijn slavinnen niet aan anderen mag afstaan als prostituées, om zoodoende winst te behalen.

Ook de vrijlating van geloovige slaven wordt wettelijk bevorderd, of als een godsdienstig werk aanbevolen. Mild noemt de schr. daarom dit slavenrecht.

Maar een maatschappelijk ongeluk blijft het, dat de wet de slavernij erkent, ja, door den heiligen krijg in stand houdt, en het milde beginsel zelf heeft ook schipbreuk geleden.

Gewoonlijk houden de Moslemen slavenjachten, alleen om in het gebrek aan slaven te voorzien, en daarbij bekreunt men er zich niet om, of de ongelukkig weggevoerden Moslemen zijn of niet. Ook is in de streken waar vóór de invoering van den Islam geen slavernij bestond, of alleen de ter dood veroordeelden tot slavernij werden gebracht, door het beginsel van den heiligen krijg de slavernij ontstaan of wel toegenomen. In den tegenwoordigen tijd is het wel is waar door den westerschen invloed zoo goed als onmogelijk geworden, den heiligen krijg nog op groote schaal te voeren, maar nu beschouwen de Moslemen kleine rooftochten als zoodanig, ofschoon zij daarbij de voorschriften van den heiligen krijg niet in acht nemen.

Dus heeft Mahomed het Christelijk beginsel, dat alle slavernij opheft, niet gehuldigd.

Met zijn beperkingen ten aanzien van ongeloovigen, staat Mahomed almede tegenover het Christendom, dat verdraagzaamheid leert.

Op het strafrecht valt insgelijks veel aan te merken. Mr. L. W. C. van den Berg zegt in zijn handboek over de beginselen van het Mahomedaansch recht, dat »het strafrecht is een van die leerstellingen van den Islam, welke het meest indruischen tegen de beginselen, door de Europeesche wetgevers, vooral in de latere tijden, gehuldigd. Niet alleen dat de wreedheid, waartoe dat strafrecht aanleiding geeft, onvereenigbaar is met alle moderne beginselen van humaniteit, en als zoodanig bij uitnemendheid te huis behoort in een lang vervlogene eeuw van halve barbaarschheid; maar men zoekt te vergeefs naar de grondslagen, waarvan de profeet moet zijn uitgegaan, evenzeer als naar het doel, dat hij zich heeft voorgesteld." De schrijver voegt er bij, dat de moderne humaniteitsbeginselen een geleidelijk uitvloeisel zijn van het meer en meer doordringende Christendom, dat alléén de ware humaniteit huldigt, en dat het dus niet te verwonderen is, dat het Mahomedanisme zich door andere dan humane beginselen openbaart.

Wat echter wel het nadeeligst heeft gewerkt op elk gebied, is het fatalistisch principe van den Islam.

Dit geloof heeft in het begin der Islamietische beweging, op het krijgstooneel, wonderen van dapperheid doen verrichten. Onversaagd ging de strijder den vijand tegemoet. Was bepaald, dat hij zou blijven leven, zoo kon hij zich veilig in het woeligste van den strijd storten. Was bepaald, dat hij zou sterven, welnu, dan was het begeerlijker te sterven in den heiligen krijg als martelaar, dan in stilte als een gewoon Moslem. Maar niet alleen werd door het fatalisme de Mahomedaansche eenheid verbroken, zij verbrak ook de veerkracht der Moslemsche wereld.

De overtuiging dat het lot niet kan gewijzigd worden, door wat ook, drukt allen, zoowel den geringe als den staatsman en regeerder. Wat baat het, zich in te spannen? Niets verandert indien God het niet wil, en wil God het, zoo verandert het ook zonder den mensch. Hervormingen mogen Moslemsche staatslieden, door overmacht geprest, eindelijk decreteeren, hervormingen blijven het op 't papier, in het maatschappelijk leven dringen zij niet door.

De gevolgtrekking waartoe het voorafgaande leidt is, dat de Islam niet de drager van beschaving, de brenger en kweeker van kunsten en wetenschappen kan zijn.

De schijnbare bewijzen hiertegen worden door den schrijver ontzenuwd.

In de Islamsche wereld is het wereldlijke ondergeschikt aan het godsdienstige, of liever, maakt daar een deel van uit, en dus is lichtelijk te begrijpen, welk doel de Moslemsche politiek beoogt. Die politiek zal altijd een propaganda moeten zijn van het Islamisme, dat als het ware niet werd geschapen om overheerscht te worden, maar om zelf te overheerschen. Dat gedeelte der wereld, dat niet tot de Moslemsche gemeente kan worden gerekend, moet de Moslem trachten daartoe te brengen, hetzij door er den Moslemschen godsdienst ingang te doen vinden, hetzij door het schatplichtig en dus indirect Moslemsch te maken.

En opmerking verdient het, dat in die landen, waar de Islam veel aanhangers telt, doch die onder Europeesch gezag staan, toch nog menigmaal het geval zich voordoet, dat er, niettegenstaande den Islam geen belemmering wordt in den weg gelegd, min of meer gelukkige pogingen worden aangewend tot verzet tegen het niet-Mahomedaansch bestuur.

Men kan zegt de schrijver van den waren Moslem niet anders verwachten.

HOOGENBIRK.

Buitenland.

Engeland. Voortgang van den strijd in de Vrije Schotsche kerk tegen de hoogleeraren Bruce en Dods.

Wij hebben reeds meermalen het een en ander medegedeeld omtrent de tegenstand die zich in de Vrije Schotsche kerk begint te openbaren ten opzichte van de leeringen der professoren Bruce en Dods, die zich als aanhangers van de nieuwe theologie deden kennen. Terecht beschouwen sommigen het feit, dat mede aan die twee mannen de opleiding van de aanstaande leeraren der Vrije Schotsche kerk is toebetrouwd, als hoogst verontrustend voor de toekomst der kerk. De ziel van het verzet tegen de beide hoogleeraren, die zoo kennelijk tegen de belijdenis der Vrije Schotsche kerk ingaan, is de predikant Mocoskill, een leeraar die het vertrouwen van vele kerken in de hooglanden bezit. Hij was het die met twee ambtgenooten eene aanklacht tegen bovengenoemde hoogleeraren inbracht bij het Presbyterium van Edinburgh. Dit lichaam droeg aan het comité van het college, d. i. aan de mannen, die door de Algemeene vergadering geroepen zijn om de belangen van de inrichtingen van Hooger onderwijs te behartigen, alwaar de aanstaande predikanten worden opgeleid op, om te onderzoeken of Dr. Dods en Dr Bruce terecht zijn beschuldigd.

Dit college heeft nu zijn advies uitgebracht omtrent de ingebrachte klachten, maar, gelijk te verwachten was, voldoet dit niemand. Kennelijk wil het college het gerezen geschil begraven; het ontraadt om een kerkelijk geding over de al of niet kettersche gevoelens van de hoogleeraren te beginnen. Toch veroordeelt het de onbezonnenheid van den eenen en de gematigdheid van den anderen hoogleeraar. Het heet dat Dr. Dods zich soms op eene onbedachtzame en opzienwekkende wijze heeft uitgelaten, terwijl men van Dr. Bruce beweert dat hij niet aldus zijne denkbeelden heeft weten te formuleeren en uit te spreken, dat daardoor het pijnlijke en schadelijke misverstand is voorkomen, dat nu is ontstaan. De indruk die dit stuk maakt, kan niet beter weergegeven, dan wanneer men zegt, dat daarin te kennen wordt gegeven: »Gij zijt niet schuldig, maar pas op dat gij het niet weer doet."

Reeds dreigen sommige leden van de Vrije Schotsche kerk, die groot gevaar zien in de valsche leer van Bruce en Dods, met een proces voor den burgerlijken rechter. Het is te hopen dat het daartoe niet behoeft te komen en dat men met de beide hoogleeraren doen zal als met dr. Robertson Smith, die door den general Assembly als hoogleeraar van Aberdeen werd afgezet, schoon men hem, onbegrijpelijk genoeg, als lid der kerk, ja als ouderling, ongemoeid liet.

Het ontbreekt niet aan personen die het voor Dods en Bruce opnemen, terwijl aan de andere zijde, door mannen die de »Nieuwe Theologie" niet geheel ongenegen zijn, wordt gevoeld, dat wanneer men langs de wegen wandelt, die door genoemde hoogleeraren zijn ingeslagen, men zich zal verlaten zien, door leden der kerk, die men het minst gaarne zou zien heengaan. Maar de toon van de bepaalde voorvechters van de z. g. Nieuwe Theologie is onbeschaamd. Dr. Parker zegt omtrent hen, die beschuldigingen tegen dr. Dods en dr. Bruce inbrachten: »Hun eenige verontschuldiging is hunne onkunde. Zij hebben zich (door zich als rechters over beide hoogleeraren te stellen) aangematigd om de Almacht te beschermen. Hij die in den Hemel zit zal over hen lachen, de Heere zal met hen spotten."

Zij die aldus worden gescholden zijn mannen die de hitte des daags, voor de komst van het koningrijk Gods hebben gedragen, mannen van welke zelfs de „Nonconformist and Independent," waarin anders de Nieuwe Theologie warm wordt verdedigd, moet getuigen, dat zij uitblinken door hun Christelijken arbeid. Deze hebben de aanklacht die van uit de Schotsche hooglanden werd ingebracht niet ondersteund, maar toch staan zij het onderwijs van de verdachten hoogleeraren ernstig tegen.

De crisis die thans de Vrije Schotsche kerk doorleeft is daarom zoo ernstig omdat men met mannen te doen heeft, die iets in die kerk beteekenen. Daarom is de vrees gewettigd dat er eene nieuwe scheuring komen zal. Dit is te meer te duchten, omdat men over het algemeen, ook in rechtzinnige kringen, niet rechtzinnig is in het stuk van de kerk. Wij krijgen althans den indruk alsof men van meening is, dat de uitwendige kerk eene vereeniging is, welke men eenvoudig door middel van bedanken verlaten kan. Men houdt wel de inwendige kerk voor het lichaam van Christus, maar de uitwendige beschouwt men min of meer door het welbehagen van menschen saamgeroepen. Daarom gaat men er heel gemakkelijk toe over om het kerkverband te verbreken, terwijl aan de andere zijde het o! zoo moeilijk gaat om hetgeen uiteenging weder te vereenigen. De drang om ook uitwendige eenheid te openbaren wordt niet gevoeld, omdat men niet genoeg inziet dat de kerk de openbaring behoort te zijn van het lichaam van Christus.

De Mei-meetings zijn in vollen gang, doch helaas niet één of de invloed van »de Nieuwe Theologie" laat zich op onrustbarende wijze gevoelen. Zoo gaf de voorzitter van de »Congregational Union" van Engeland en Wales in eene toespraak te kennen, dat geloofsbelijdenissen in deze dagen »Nehuston" geworden zijn, dat is: »koperwerk", gelijk de slang door Mozes opgericht, die als symbool diende in de woestijn, maar later in de dagen van Hiskia een voorwerp van bijgeloovige vereering geworden was. Die geloofsbelijdenissen waren volgens den voorzitter dier groote vergadering, oud geworden en stonden op het punt om te verdwijnen.

De Nieuwe Theologie holt voort als een teugelloos paard, alles omverwerpende wat het op zijn weg ontmoet, om eindelijk dood te loopen. Wanneer de Heere krachtig in Engeland met zijn Geest begint te arbeiden, zal men het erkennen, dat men de belijdenis der oude waarheid slechts verworpen heeft, om nog oudere dwalingen op nieuw op te rapen.

België. Uit de Belgische Zendingskerk.

Reeds lang is het geleden, sedert wij iets mededeelden omtrent de Belgische zendingskerk. Deze kerk, in 1837 gesticht, telde aanvankelijk slechts 2 of 3 gemeenten; tegenwoordig zijn er 28. Door haar arbeid werden er 20 kerkgebouwen gesticht, en worden op 90 plaatsen godsdienstoefeningen gehouden; terwijl door rondgaande evangelisten, samenkomsten in de open lucht en het leiden van begrafenissen, men het houden van regelmatige godsdienstoefeningen in meer dan 70 plaatsen voorbereidt. In het afgeloopen jaar bezochten hare colporteurs 200 plaatsen, waar tot hiertoe nog niet gearbeid was.

De Belgische zendingskerk telt 7600 leden, welke, met uitzondering van 400 personen, uit de Roomsche kerk zijn verzameld. Sedert de laatste 3 jaren werden jaarlijks 500 nieuwe leden aangewonnen. Een nieuw station kreeg men te Paisne (prov. Leuven) en men zou in deze meer kunnen doen als de financiën maar toelieten een grooter aantal predikanten, evangelisten en colporteurs te onderhouden. In onderscheidene dorpen, die door de colporteurs bezocht werden, hoorde men den wensch: »Zendt ons toch een leeraar!" Maar het kost al heel wat inspanning om den dienst in de kerken en de stations met 34 predikanten, evangelisten en bijbellezers, die in hun arbeid door onderscheidene leden der kerk worden bijgestaan, geregeld te doen plaats hebben. Eigenlijk ontbreekt het reeds aan de noodige middelen om deze kleine schare van arbeiders te onderhouden. Wanneer men van buitenaf niet krachtiger hulp gaat bewijzen, zullen de Belgische broeders genoodzaakt zijn hun arbeidsveld in te krimpen en getrouwe predikanten te ontslaan. Jaarlijks wordt ongeveer 20,000 frs. te weinig ontvangen. Het budget is 140,000 frs. groot, waarvan in België 50,000 frs. worden bijeengebracht. Dit is al veel, wanneer men bedenkt, dat verreweg de meesten, die tot de Zendingskerk overgingen, menschen zijn uit den werkenden stand, die slechts met moeite hun eigen brood kunnen verdienen. Niettegenstaande hun armoede doen zij veel om hunne kerk te onderhouden. Honderden zijn uit een leven van dronkenschap en ellende gered en in de dagen van werkstaking en opstand hebben de leden der Belgische Zendingskerk zich doen kennen als voorstanders van orde en rust.

Er was een tijd dat het licht der reformatie in België heerlijk blonk, doch Rome wist het in de Zuid-Nederlanden verloren terrein te heroveren. Voor circa 75 jaren zag men in Antwerpen den eersten Gereformeerden predikant, grootvader van schrijver dezes, voor een Israëliet aan, omdat men zich geen denkbeeld kon vormen van een Christenmensch die niet Roomsch was; en dit in een stad, waarin eenmaal alle kerkgebouwen in handen der Gereformeerden zijn geweest! Wijzen de hoogkerkelijke Engelsche Episcopalen met voorliefde op de 4000 of 5000 Oud-Roomschen, die zich in Nederland bevinden en die zij »de oude nationale kerk" noemen, met groote vreugde mogen wij zien op de 7000 leden der Belgische Zendingskerk, die bewijzen, dat het licht daar toch niet geheel van den kandelaar geweerd is. Het schijnt dat in de donkerste tijden er altijd belijders des Heeren geweest